

Izlazi početkom i polovicom svakoga mjeseca. Ciena joj na godinu za našu državu 1 fr. a. vr. a za ine pokrajine 1 fr. 25 novčića i šalje se, kao i rukopisi, plaćenom poštarinom uredništvu.

BUNJEVIĆKI I SOKOLSKI TRG

namijenjena pučkoj pouci, zabavi i gospodarstvu.

Oglase uvršćujuć uz običnu cieniu, bez imenih dopisali neprimaju, a rukopisali nevrata. Uredništvo Vile, koje se nalazi pod naslovom: Bogdša: z. p. Somogy-Sellye županija Baranja.

Broj 4.

U Baji. 18. veljače, 1876.

Godina 6.

ALEM—PRSTEN.

Žarkog sunca zadnji tračak
Na vrhu se gore rudi
Tih i vjetrić kroz di i piri
I lagodno hladi grudi

Lijst se listu šapćuće klanja
Šrakomu se čudjaj ote,
Šried stabala jer se šeće
Ljepota nad sve ljepote:

Djevojčica tanka struka,
Laura joj liepo ime,
U košaru cvieće brala
Da si splete vienac njime.

Vedro čelo plava krije
U uvojcih krasna kosa,
Pod njom poput pijavica
Obrve se tiču nosa.

Liepo oko čudno sieva,
Takovim se žarom žari
Staro, mlado, hladno, toplo
Razpaliti kanda mari.

Niz bisera mjesto zubi
Koraljne joj ustne kriju,
Njenih lišca rumenilo
Zavist steče ruža sviju.

Nujno mjeri let tičica . . .
Nadimlju se sniežne grudi . . .
Oko miljem se raztapa . . .
Sa ustna se osmijeh budi.

„Davno, davno, — šapte mlada
Kao diete kroz san blažen, —
Minu sretan časak onaj,
Kad kol diete bjaše pažen.

Gle još panj se tamo vidja
Kamo Ive tad povrvi
U okladu kad trčasmo
Tko da stigne do njeg prvi.

U prebrzu letu zapeh
I već bolno vrisnuh, jao!
Nu brz Ive, uhvativ me,
Na koljeno pred me pao.

Uplašenu podignu me
I na onaj panj položi.
Oj kol buran tada naših
Srdacah se trepet složi!

Na čelu se mom igrahu
Njeg've vlas i dah topli.
Digoh oči — žarki cjelov
Goruće mi ustne sklopi . .

Oj kol blažen san taj bjaše!
Nu tad oba bjasmo dica. —
Sad on mladić liep i bogat
Igračka je bezsravnica! . . .

Taj čas grmom lišće sušnu
K uplašenoj lovac skoči,
Listić pruža te ju moli
K bolnom Ivi odmah doči.

Što . . . tko . . . ? Bliedec dieva pita
Drhćuć rumen listić prima.
Bljedilom se rumen smieša
Kad zakruži po slovima.

„Ah tako me zavist kani! . . .“
Tek izlanu i ko srna,
Preplašena izpred lovca
Do doma si hrli, crra!

Strelimice leti plaha
U naručaj majke, milje,
Uzburkane grudi svoje
Skriva majci u okrilje.

Čita majka ljubke rieči
Koj'mi kćerku zamamljuje,
Da joj bolne grudi žarom
Ljubavi si ozdravljuje. —

Radostnice kvase suze
Oči, s kojih sjeva hvala,
Što joj kćerka zavodljivca
Napasti je suprotstala.

Alem-prsten s prsta snima
I prst Lavrin njime ovi.
„Alemi, gle, kćerko draga!
To su spomen suzah ovi!

Kad ti napast po zapriet
Najkrasnije blago otet
Na krijepest da te sjeti
Alem-prsten majke opet!

. . . . . ko.

JEDNI SE TUŽE NA DRUGE.

Bilo je svakoga vieka ljudih, koji su na sva usta tvrdili, da su kadri sviet drugčije urediti, nego li ga je svemogući Bog uredio.

Tvrdili su da neće biti slugah ni gospodarah, siromakah i bogatarah, već da će biti svaki gospodar i imućnik. Nu kako vidimo uza sve napinjanje socialističko (udružbeno.) komunalnsko (obćinsko) i uz mudrovanje pogansko sve ostaje pri starom.

Te jedni postaju gazde, a drugi sluge. I kako smo uvjereni: neće biti drugčije ni kod naših unukah. Neg kako je bilo pred nami tužbe na sluge i služkinje, biti će i poslje nas.

Priznati nam je ipak da nije bilo u doba naših starih toliko tužbe ko što je u doba naše. Te ako ovako po traje, biti će još više tužbe u doba naših sinovah i kćerih.

Kod unukah pako, tako će po svoj prilici biti da će se na nedilju pogadljati jedno s drugim; jel sad smo već u onoj dobi, u kojoj se ustanovila mjeseečna pogodba. Dakle

već je vjera. ufanje i ljubav jednoga prama drugomu veoma usanula.

Vriedno će s toga biti tim tužbam u oči pogledati, da razmišljamo, nebi li se dje pokazala moć, koja bi htela na put stati, i nešto prepriječiti nasporak tih međjusobnih tužbah.

Ako si dje stupio u društva gazdah il gazdaricah, te ako nisi vidio da nelamaju rukama sbog neplodnosti godine, i sbog nesnosljivosti poreza bit ćeš ih sigurno zatekao, da si izmijenjavaju tužbe na sluge i služkinje.

Prva je, koju ti svaki opetuje, neposlušnost i nepokornost. Dakle da se zapovied neizvršuje, i tim da se nanasa šteta kući. Za tim stupa nemarnost, po kojoj da taru i lome sve stojim rukuh dopada. Tomu se pridružii neumjelost i neukost, kojom da se nevaljano vrši ono, što je bilo naloženo.

A nije riedka ni lienost, koja ni nerani, ni nekasni; pa se skupo vrijeme, vele, bezposleno troši. K tomu, malne svakdašnja nesnosljivost svjeta i opomene; čim se ogorčava život i otežčava njegov teret.

zkvh.org.rs

Udomaćila se već kod čeljadi i proždrllost, koja u jelu prelazi granice umjerenosti, i voli si sdravljje narušiti negoli kući štogod prštediti. Budući pako da netraži hrane tielu već izdovoljavanje ukusu, to ti prebira jelo, i neće da jede varivo, kao kupus, grah, korun krumpir, repu i t. d. već bi se rado neprestano hranila mesom i tiestom.

A ako joj toga nećeš da dozvoliš, te noću joj nedopustiš da se skita, il pohode prima, takim je spremna izstupit iz službe. Uza sve te nepovoljnosti plaću sve veću i veću iste.

Ako si pako nehotice djegod uho priklonio razgovoru čeljadskomu, nisi ni tu manje tužbe čuo. Jedno drugomu iznaša primjere surovosti i goropadnosti u rieči i u dodiru, kanda čeljade nije stvor božji. Neka je i najpoštenije, al se razljutio gazda, il razjarila gazdarica. to se nepazi prisutnost djece, il tuđina, već se izdievaju i nadievaju imena porugljiva; izriču psovaje, i nesramne rieči.

Zapovied se neizdaje ko što bi se ticalo ustah kršćanskih, već je na redu izadiranje i prietnja. Ni kriva ni dužna čeljad se psuje, azasluzno se nikad nepohvali i ne nagradi.

Ne dađu ti opočitka ni u svetak ni u nedilju, već i onda moraš raditi, baš ko u poslenom danu, kad nedozvoljavaju ni da se izspavaš, već te gone već u tri četiri sata da radiš, a a večer do jedanajest da nelegneš.

(Sliedi.)

MOHAČ, 1526.

(Nastavak.)

Kralj i tabor.

II.

Svaki triezno i ozbiljno misleći Ugrin, videći dušmanovu pogibeljnu nakanu i sdvojno stanje ugarske domovine, mogao je slutiti: što čeka kraljevinu Ljudevitovu? Al i to je mogao znati da mu je jedina i sveta dužnost pograbiti oružje u obranu ugarske države i kršćanske vjere. Mogao je slutiti, padne li Ugarska, taj bedem katolištva, da će težko naći kitajski zid, koj će zapriečiti polumjesec, da nepohara muslomanstvom cielu Evropu. Nu nesretnici bar da su došli u Tolnu na odredjeno vrijeme! Al vrijeme došlo i prošlo, a u Tolni i opet nikokoga! Sva zemlja uprla oči u kralja ko da on sam nosi u žezlu sredstvo obrane domovinske? Te tako zatezajuć putem do Tolne, htjedose prije da čuju: eda li je kralj već u Tolni, ili ne? Pa onda istom da se nakane sjaatiti pod zastavom njegovom ¹⁾!

Ljudevit dakle, da domovina ništa nezadangubi, u toli strašnoj opasnosti još nedobiv odnikle pomoći, zaputi se 20. srpnja iz Budima u Tolnu, sa 3.000 konjanikah i pješakah. ²⁾

Kraj sve nužde, što je tištala domovinu, išao je vrlo polako i prispio na prvi konak u Erdut, dje mu je iznenadne parnuo najljepši i najmiliji konj. A mnogi su u tom gatali jamačnu nesreću.

Na ostrvu Čepelju oprostio se preko nade za uvieke s kraljicom, U Oršinju čekao je četir dana svećenstvo, al osim Andrije Batorija, palatinova mladja brata, i njegove male čete, nedočekao nikoga. Iz Oršinja pošalje palatina u Tolnu, da plemstvo županije Tolne, Šomodje, Zale i Baranje pozove na oružje, te da se beziznimke steknu u Tolnu i čekaju kralja.

Četir milje niže Oršinja na desnu žalu rieke Dunava najde Ljudevit Stjepana Batorija i Gjuru Bačija, Zapoljeva tajnika. Tu je Gjurio javio kralju, da vojvoda Zapolja ima 40.000 oružanih poizbor momakah, nu nezna šta da čini? kad kralj svejednako mienja zapoviedi i protuslovi svojim ustanovam. Gašpar Horvat naime donio je najprvo viest: da se žuri u Ugarsku; odmah zatim dobie zapovied kroz Urbana Bačanija od kralja: da iza ledjah udari na Sulejmana, il da prodre s vojvodom Radulom u Bugarsku. A pajposlje da mu je Stjepan Batorij

donio kraljevu zapovied: neka pohiti u Tolnu. Nadalje, reče Bači, da je vojvoda pripravan sve učiniti što kralj zapovieda, al da sigurnije uzmogne postupati, valja. da opozove sve dojakošnje zapoviedi i naredbe svoje.

Ljudevit je to učinio na vojnom vieću u Földvaru. Al ujedno pisanu zapovied poslao Zapolju: čim ju dobije, da se s plemstvom, Sasi i Sikulei žuri u Tolnu.

Bačiju pako hje zapovjedjeno da nidje nestaje. A da stvar što žurnije i točnije bude ovršena, pridružili mu budimskoga prepošta, Statileju oštroumna i učena muža.

Bači i Statilej nisu još ni ostavili Földvara, a već je stigo glas da je pao Petrovaradin unatoč velikomu vitežtvu njegove posade. Posada da je do noge sasječena i Turčin da juri prot Floku.

Ta grozna viest silno se kosnula kralja, te navali jošter žešće na izaslanike, da se pašte k vojvodi. Osim toga razasaljje vlada pozive na cielu zemlju sbog nuždne pomoći. Ladislava Maceda pošalje kralj kraljici u Budim, da uprosi najbrže od Ferdinanda obećanu pomoć, u Česi da pošalju obećani novac. Tomu Nadašdija pismenom su umolili, da iz Beča molbeno piše svim kršćanskim vladarom radi pomoći, jer je zemlja u smrtnoj pogibelji. Tu viest u Beču da preda Nadašdiju odaberu listonošu Frana Batjanija, hrvatskoga bana; a Krstu i Gjuru Frangepana pošalju grofu sepeškumu, da se žuri u kraljev tabor i da se sdruži s kraljevom vojskom.

Za toga je Tomori prešao Dunav kod Bezdana sa 2000 konjanikah, te stupajuć desnom obalom Karašice, ustavio se med Monoštrom i Bodoljom da dušmana suzdržaje na vodi i na suhu.

1-a kolovoza pade Ilok, Vukovar i Erdut; a Bilibeg sa 2000 momakah dopre pod Osiek, da za Turke osigura dravski prielaz. Čuvši to Ljudevit u Pakši nastavi put desnom obalom Dunava k Mohaču.

Iz Duna-Szent-Gyorgya piše Brodarić list kraljici ovoga sadržaji: Moja su djela, svietla kraljiče! strašno pomršena. Ja neznam kralju što da savjetujem, jer smo u svem zakasnili. I kralj i dom vrzoli u bezdnu propasti, te nemogu ništa da učinim. U pratnji kraljevoj neima čovjeka, koj bi jednako mislio š njim!

Zalostna istina!

O zalazku sunca pred svetkovinu Preobrazbe Isusove stigo je kralj preko 4.000 konjanikah u Tolnu, dje ga dočekao nadvornik (palatin) s vojskom. Njegov dolazak pokrenuo je susjednimi županijama, te mu u najkraće vrijeme mladji brat vojvode Zapolje doveo preko 300 konjanikah strielacah, a Hanibal Cirusi s Bajlatijem dobro oružanih 5.000 pješakah, Gnojenski pako 1500 momakah. K njim se pridruže i biskupi sa svojimi vojaci.

I tad na okupu staše u vieće s upitom: što da počmu?

Brodarić i s njim većina htjede da se odmah preprieči turčinu prielaz na Dravi, a podupiraše ih u tom nadvorni župan (palatin) i jedan dio rhovna plemstva. Nu ini prisutnici, tim nezadovoljni, rekoše da toga predloga neprimaju; jer se njim oskvrnjuje državno pravo, koje su dužni braniti samo onda, ako jim prednjači kralj zemaljskom zastavom. ³⁾

Taj jednoglasan zahtjev, a ne Pavao Tomori, zakopao je u tamnu raku ugarske svojeglave junake, veli historik. ⁴⁾

Strahom i grozotom vidim, reče razjaren kralj, da u ugarskoj vojsci neima nikakva zapta, reda i postojanosti! Sve hrli k rzasulu, jer lienost i nemarnost prikriva odvažnost, pravo i slobodu! Evo me; učinit ću za dom i za vas, čega vi nećete da činite ni za se ni za domovinu! Ja idem da opasnosti i smrti gledam u oči. I sutra vas tamo vodim, kamo nećete da idete brez mene! ⁵⁾

Večerom 14. kolovoza zaputi se Ljudevit iz Tolne, te prošav kroz Seksard, treći dan na večer stigne u Batu. Za to vrijeme izasaljje vlada s kraljem pouzdanike da po selih i trgovištih kraljevine sakupljaju i prama Mohaču upućuju vojake. Gjuru Palmu (ilti Palinaja) biskupa bosansko-djakovačkoga poslali su po Tomorija na brzicu Karašice. Te kad su se sabrali nastave u Bati vieće i, što je jur odavna trebalo odaberu tuj vojskovođu. ⁶⁾

Ljudevit je viećno i, potajno mnijenje napokon saslušao svakoga biskupa i pojedina plemića, te je većinom glasovah losinka pala na Pavla Tomorija. Manjina je pako glasovala za Gjuru Zapolja

1) Istvánfy: Hist. knj. 8. 76. Svadjali se, da neće služiti pod palatinom, van pod kraljem.

2) Fessler. 3) Péczely. 4) Brodarić.

1.) Brodarić. 2.) Brodarić: — Fessler i Péczely boće: 4.000

grofa speškoga. Nu taj težki trh vojskovodstva nesamo da nije htijo Tomory i Zapolja, da uzmu na se, već ni jedan prisutnik velmožah i plemićah. Tomori se dugo opirao sbog redovničkih zavjeta, rad manjkajuća mu izkustva i odvažnosti, te je osobito naglasio za tu prvu službu vojvodu Zapolja, kao muža odlučna i izkvsna, dodavši; da on ovomu boju slična u poviesti jošter nije čitao, te upravo zato da nemože primiti vojskovodstva ma pod zapovied kralja izgubio i glavu. Dočim se Gjuro grof Zapolja izgovarao, da je premlad i neuvježban. Te je iza višednevne prepirke umolio kralja: dok mu prispie nadvornik vojvoda brat, da naimenuje Tomorija, a zatim da obojicu ogrne i ruhom i vlašću vojskovodje. Sliedi.

USKRSNULOJ „VILU.“

Zdravo dično uskrsnula „Vilo“! Al kog brane svete višnje moći
Već si bila dubok snila sanak, Nesmogu ga nit paklenska vrata,
Al sad svuda svoje širiš krilo Evo danka poslje tužne noći
Pokle častan za te svanu danak! Opet širiš krila si od zlata.

Tužno pasti morala si jedna Sretna bila sad mi vjekuj zdravo,
Od navalah priekne moćne sile Ljubav širi među braćom svuda,
Shrvavše te tja do groba ladna, Ljubav bila njima prvo pravo,
A i stobom posestrine mile. Neštedita ni mukah nit truda.'

„Ovdje čamij,-sbore,-ovd počivaj, Pozdravi mi danas braću dragu
Dok nekucne za tvoj rod nevjerni Po svih milih dunavskih obalah,
Čas poslednji. Nikom neodkrivaj Podučaj ju i jači joj snagu
Svoju tugu i jad neizmjerni.“ Od moćnih ju braneći navalah.

Putuj k svakom domorodcu milu,
U kom krvca teče majke Slave,
Daj mu blaga što je u tvom krilu,
Da budemo djeca slave prave.

Josip Lah.

NOVE MJERE.

(Konac.)

Odsad će se sva zemljišta mjeriti mjerom, koja se zove ar. Ar nije ništa drugo, nego prostor, koji je deset metarah širok; prama tomu ima ar sto kvadratnih metarah, Da kle:

dekar ima 10 arah,
hektar ima 100 arah,
deciar je 10ti diel ara,
centiar je 100ti diel ara.

Sad ćeš lako uviditi, kako se stare mjere imaju prama novim. Po staroj mjeri 14⁰ ima 36⁰; 1⁰ ima 144⁰. Jedno jutro (ral) ima 1600⁰

1⁰ metar ima 10⁰ stopah 1⁰ palac 49⁰/₆₄ crte.
1⁰ centimetar ima 21⁰ crtu;
1 ar ima 27⁰ hvatih 28⁰ stopah 135⁰ palacah;
1 hektar ima 1 jutro, 1180⁰ hvatih, 14⁰ stopah.

Obratno

1⁰ hvat ima 3⁰ metra, 60⁰ decimetarah
1 jutro ima 58⁰ arah 55⁰ metarah.

Kako vidiš, 1 hektar je puno više od 1 jutra, a za 419⁰ 22⁰ manji od 2 jutra. Na to pazi, ako budeš koje jutro imao kupovati ili prodavati.

3. Do sada smo mjerili žito, krumpir i tako dalje na mjerove ili vagane; vino pako, rakiju i tako dalje mjerili smo akovom (vedrom) okom, polićem sajtlikom (mjericom) sad pako sve ćemo mjeriti mjerom koja se zove litra. Jest pako litra posuda, koja je decimetar duga, decimetar široka i decimetar visoka. Manje i veće mjere nazivaju se opet s ono 7 riećih, koje smo gore naveli. Dakle:

decilitra (dl) je 10ti diel litre,
centilitra (cl) je 100ti diel litre,
mililitra (ml) je 1.000ti diel litre,
dekalitra (Dl) ima 10 litarah,
hektolitra (Hl) ima 100 litarah,

1) Brodarić

kilolitra (Kl) ima 1000 litarah,
mirijalitra (Ml) ima 10.000 litarah.

Evo kako stoje stare mjere napram novim, i to prvo glede kapljevinah:

1 akov ima 40 okah, 1 oka 4 mjerice ili 2 polića tako smo do sada računali. Evo kako se te mjere prama novim imaju:

1 akov ima 56 litarah 6 decilitarah,
1 oka ima 1 litru 4 decilitre,
1 polić ima 7 decilitarah,
1 sajtlík ima 3 i pol decilitre.

Obratno

1 hektolitra ima 1 akov 30 okah i skoro 3¹/₂ sajtlíka.

1 litra ima 2 sajtlíka i 1¹/₁₀ pol sajtlíka, ili po ³/₄ oke

Vino i druge kapljevine prodavati će se u veliko na pol hektolitre, što je 50 litarah i iznosi 4¹/₂ oke manje od našega akova, u malo pako prodavati će se na litre. Litra ima kako smo vidili, skoro tri sajtlíka. U buduće dakle ima pol hektolitre vina manje stajati, nego li je stojao do sada naš akov, kao što će i litra jeftinija biti, nego naša oka. Pamti to, te se nedaj prevariti.

4. Napokon treba nam još razjasniti novu vagu. Do sada smo mjerili na centu, koju smo dielili na 100 funtih, a funtu na 32 lota lot paho na 4 kvintla. Odsede ćemo se služiti novom mjerom koja se zove: gram. Gram ima po prilici ¹/₄ kvintla, tako da 10 gramah nešto više čine od našega pol lota. A ako opet tu rieč gram spojimo s ono, 7 riećih, koje smo već toliko putih spomenuli, onda ćemo dobiti:

decigram (dg) je 10ti diel grama,
centigram (cg) je 100ti diel grama,
miligram (mg) je 1.000ti diel grama,
dekagram (Dg) ima 10 gramah,
hektogram (Hg) ima 100 gramah,
kilogram (Kg) ima 1.000 gramah,
mirijagram (Mg) ima 10.000 gramah.

Ako prisposdobimo stare i nove mjere, dobit ćemo:

1 centa ima 56 kilogramah, 6 gramah,
1 funta ima 56 dekagramah,
1 lot ima 1 dekagram 7 i pol grama.

Obratno

1 kilogram ima 1 funtu 25 lotih ¹/₂ kvintla,
1 dekagram ima 2¹/₁₀ kvintla.

Odsede dakle služiti ćemo se mjesto cente težinom od 50 kilogramah, što je 11 funti manje od cente, a mjesto funte rabit će nam 50 dekagramah, što je skoro 4 lota manje od naše funte. Zato kada kupiš 50 kilogramah soli, imat ćeš manje platiti, nego si do sada plaćao za centu soli; kao što ćeš imati manje platiti za 50 dekagramah ili za pol kilograma (što je isto) mesa, nego si dosada plaćao za funtu mesa. Budi dakle na oprezu pa se nedaj od nikoga prevariti, nego kad staneš o čem dvojiti, a ti pogledaj u „Vilu“ da vidiš, je li tako ili nije.

„Gl. sv. Jos.“

GOSPODARSTVO.

O nezi konjah.

Konj je jedna izmedju kućnih živinah, po čovjeka na koristnija. On brzinom svojom okрати daljinu, a svojom snagom olakša teret; dakle vriedan je, da se i gazdá o njem svojski pobrine.

Svaki čovjek nije u stanju da mu gospodsku na pravi štalu. Al toliko svaki može i treba da učini, da mu štala bude čista i svjetla.

Neka pazi dakle gazda, da mu se staja nezakadjiva vuškijom, već da se često iz podnog jarka odstranjiva, i da se izparivanjem gadnog vonja zrak nekvari.

U dobroj štali hrani konja dobro i valjano. Repa, korun, (krumpir) sirova djetelina, nije za konja. Njemu prija najboljma suha hrana i to takova, koja se odlikuje ne kolikoćom, već kakvoćom. Od siena i zobi kupi konj snagu za svoje mišice. Ako nije zobi i siena, to mu je koristno što je ovomu srodno: grahorica, muharika, helda, raž; najmanje pak kukuruz, i sve ono, od čega se konj lako uznoji, a u snazi neupreduje. Sirovo i zeleno po koj put, ako dobije, prudit će mu, a

zkvh.org.rs

dulje vremena ovakvim ga živčeni nevalja liraniti. Triput ga hraniš na dan, gledaj kako ćeš mu hranu tako razdieliti, da mu najveći dio dopadne na noć; jer onda mu preostaje najdulje vremena, da može u miru skuhati što je pozobó. Kod uprege veoma pazi, da mu uhlar, uzda i ham nesmeta. Dosta mu je ako mora trčati, il teret vuć. Orudje dakle svako treba da je uredno, neka ga nesteže, al neka po njem i nepuže. Neka ga nepodpariva, nežulja il neguši. Naravno da bi na to morao paziti sam remenar, al i on će samo onda umjeti dobro krojiti, ako ga umjetan gospodar uvede u tajne orudja. Košto nije slobodno konja upregnut u kola nenamazana, tako mu nije slobodno nametnut kantar neumjetno skrojen. Jer i jednim i drugim se ubija živina, pa gospodar griješi protiv Bogu; koj muje povjerio živinu da mu služi, al ne zato da je mori. Bilo u teretu il u kasu, jedno je po čem treba da se kočijaš uvijek ravna. Lagano se valja kretati, više putah stajati, da se konj izduše, i lagano kući približavati. Ako si ga na putu izprego, poslje kako si plavo ga deko, nemojmu barem četvrt sata ni siena ni zobi pružati, a vode ako ne kasnije, a ono samo poslje jednog sata mu daj. Kad si ga nahratio, nemoj ga takim uhvatati. Ostavi mu vremena za hranom na opožitak. Ako se oznojio konj u trčanju, il teretu, nemoj stat a da ga nepokrieš; i ne moj dugo stajati, jel će ti se konj razholiti. Izprego si ga, pa se još nije razladio, provadjaj ga, al pazi, da neozobe. Kako rekoh treba da se stanu približuješ lagano. Ako ni si tako učinio, onda valja, da ga tareš suhom slamom, i tako razladjivaš. O pojenju takodjer dobro je zabilježiti, da konja nije dobro na mnogu vodu naučiti, jel tim se nespori njegova snaga i iztrajnost. Ako si pak primoran bio u žestini konja na putu napojiti, barem jedan komad do bunara podji lagano, brzo ga poji, i takim potiraj, i to u kas da se opet oznoji i tako mu voda ne škodi. Konj je živina vrlo osjetljiva, zato okrutnosti nepodnaša, već joj se osvjećuje. Konj je poslušan, pa se blagoj rieči dragovoljno pokorava. Tko ovo nevjeroje neka ide u Taljansku, pa će viditi, kako konj onde sluša kočijaša. Al od Talijana treba da naučimo, kako da s konjom blago obhadjamo. Naši kiridijaši, koji hranu hoće da naknade psokvom, pogrdom, i bukom a poslušnost da steku batinom il štrangom, zavriedili bi da jim se konj izpregne, pa da se mjesto njega upregne takav nemilosrdan kočijaš i, da na svojoj osobi iskusi posljedice prisiljenja, i okrutnog obhadjanja pa tako nauči; ako ga je Bog gospodarom postavio vrlu živine, nije ga ovlastio da bude njen nasilan ubojica.

Takvi goropadni roditelji odgojavaju još nemilostiviju djecu pa tako se sgadja, da više živina pogine neljudskom nebrigom, i nasilničtvom, nego naravnim putem te se tim umanjava narodna gospodarska snaga.

Stari rodoljub.

VIESTNIK.

Po najnovijem popisu, živi na svijetu 1381 milijon dušah, svake godine umre 33 milijun 333 hiljade i 333 čovjeka. Dakle svakoga časa (sekunda) 60 ljudih. Iz među 10 000 ljudih jedan čovjek doživljava 100-tu a izmed 500 samo jedan 65 godinu. Od hiljadu pako muževah 65 ih oženjeno.

— Više newjorskih trgovacah i pomoracah odputit će se pod zapovjednikom Osborne-om 1-vim travnja o. g. na ladji u najdalji sjever po morju, da poišću pisma, što ih je nekoč Sir John Franklin sahranio u hridih sjeverna mora. Pridružiti će jim se pako i nekoliko Amerikanacah, odputovavših jur Grenlandiju.

— Crnogorski knjaz Nikica pisao je Gorčakovu, nek izviesti ruskoga cara, da nemože suzdržati Crnogoracah, da udare na Turke: jer da će mu past u pogibelj i život i priesto. Car mu odgovorio, neka se, još malo potrpljeu, toga neboji. U malenoj, brdinami okruženoj Crnojgori, stanuje do 200.000 dušah, i u najvećoj nuždi može dići na oružje do 25,000 junakah. Pa ipak sili Turskoj u koštac, jer svaki junak laća u naramak 5 Turakah!

G. M. Seneković, Profesor na Vinkovačkom gimnaziju, izdaje „Djela Matije Antuna Relkovića“ sa vjekopisom i slikom mje-doreznom neumrloga Slavonca i bivšega satnika brodske pukovnije. Ištampalo se već 8 svezdičah a bit će ih 10, svaki od tri arka; dakle djelo punih 30 tabakah izdanih i još doslje neizdanih „Spisah Relkovićevih.“ Svezdič svaki stoji 40 nč. ili cijelo djelo 4 for. a. vr. Ko što ni jedna slavonska, nebi smjela ni nijedna bunjevačko-šokačka kuća da bude bez ove divne knjige pera Relkovićeve!

Izdavatelj i odgovorni urednik: BLAŽ MODROŠIĆ. — Tiskom J. Jilk-a u Baji 1876.

— 18. 19 i 20 siečnja potukle su ustaške čete pod Pavlovićem, Sočićom i Bačevićem hametom tursku vojsku, koja je pratila džebanu u Trebinje, posjednuvši svu cestu od Dubrovnika do te hercegovačke tvrđjave. Maksim Bačević, slavni junak u 14 bojevah, pao je u toj krvavoj trodnevnoj sječi. Više Crnogoracah ranjeno je kamenjem, mnogo je palo i ustaških boracah. Turakah je mrtvih 519, ranjenih još više, te s meteža i straha neznadu šta da počnu. „N. N.“

SVAŠTICE.

— U Mohaču oglase nekoč ovo: tko oslobodi topljenika dobiva 10 for. nagrade. Je li je pako pomoć uzaludna, dobit će ipak 3 forinta! Jedan dečak kupao se u Dunavu i počeo se utapati. Izsluženi neki vojnik skoči u vodu i pogibelju svog života izvučega van živa. Udaril biljegovinu od 36 kr, na molbenicu i podnese ju gradskomu poglavarstvu. A ovo napisa na molbenicu: neuvažava se; jer se dečak nije utopio!

— Jedan čimarski šegrt išao je kraj nekoga vozača (flakera), koji je na pijaci izgledao putnikah. Došav do konja, skoči u stran. Ludača, vikne vozač, kud bježiš kad se nerita! Bojim se da se na me ne svali! reče šegrt i odbježe.

— U Požegi sagradili nekoč novu klaonicu. Gradjani se uzvikali, da su joj vrata malena, te da vol nemože unutar. Gradski načelnik da se osvjedoči, ode tamo. Te stadiš na vrata, razširi ruke i vikne, pa ovuda da nemože vol proći!?

Jednomu seljaku crko je konj. Komšija dodje pa će požaliti gubitak. Moj susjede, reče seljak sasma tužan, šta hasni žaliti, kad i mi moramo tim putem!

— Dva se trgovca posvadjala. Ja bi tebe, reče jedan svomu protivniku, 20 putah prije prodao, neg ti mene jedanput! O, vjerujem odvrati mu protivnik, jer mi za te nitko nebi dao ni lule duhana!

ZAGONETKA.

Glavu vijem pod oblake
Bila ljudska il Božanska
Vrh zidinah gorostačkih:
Promieni mi slovo prvo,
Il domača ili strana
Bila, — kroz me dim te shrvo
U života dnh nejačkih!

C i n a h r a n e na Bajskoj pijaci dne 16-og veljače.
Čisto žito 100 kilogramma teško 9 fr. 70 kr. — Napolica 7 fr. 10 nvč., — loš. 6 fr. 90 nvč. — Raž 7 fr. — nvč., — loš. 6 fr. 80 nvč. — Ječam 7 fr. 50 nvč., — loš. 5 fr. 30 nvč. — Zob 8 fr. 57 nvč., — loš. 8 fr. 30 nvč. — Kukuruz 4 fr. 20 nvč. — Proja 3 fr. 80 nvč. — Grali bijeli 7 fr.

Visina vode dunavske 14-og veljače 1876.

Buda-pešt: 3-71 M. nad 0 (ništicom) opada.

Požun: 2-53 M. „ „ opada.

V r i e m e: Izza dugog mrzlog i hinjovitog vriemena — sad se već popuštalo, te se snieg topi a led ponešto odkravljuje.

PORUKE UREDNIŠTVA:

V. g. J. M. S a r a j e v o: Istini za ljubav izjavljujemo, da Vi za sada-njeg uredništva u Vilu još ni sloveca pisali niste. Kad g. učitelj B. V. dokaže, da je ono neistina i potvora, što je 2. br. Vile proti njemu doneo, onda ćemo mu javno zadovoljiti. Izvadak pako iz našega dopisa izpravljamo tim: da V. nije obezčastio kćerke, nego „sinčića“ jednoga tamošnjega odličnika. — Visokočast. o. Solanu Budim: Morali bismo po Ezekijelu ex mortuorum ossibus resuscitare nostros patres, ut insufficient spiritum suis infidelibus nepotibus. Primio sam. Srdačna Vam hval! — V i l i n i m v e l e š t š t i o e e m: Ima vas mnogo, koji dobivate list od 10 studenoga pr. g. do danas, pa sad nam ga istom vraćate. Još više Vas je, koji ga štijete, a ovamo se ni nejavljate, pa Vam sve dosele, u nevjestnosti, ni častnih naslovah nemožemo da štampamo. Mi ćemo položiti koncem godine čist račun na narodni žrtvenik, a svijet će suditi: mogu li Bunjevi i Šokci podhranjivati list za 100. godišnjih novčićah? Komu Vila redovno nedolazi neobračaj se na udaljeno uredništvo već: na sl. odpravništvo lista u Sat. István: z. p. Baja. — Bratu Božjeg dara S u b o t i c a: Dva glasila Lelj i Polelj dva su mezimčeta na slavenskom obzoru juga ugarskoga